

ТЕМА 3. ВИДИ МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ.

1. Основні і забезпечуючі зовнішньоекономічні операції
2. Спільні підприємства як засіб завоювання закордонних ринків
3. Орендні операції в міжнародному бізнесі

1. ОСНОВНІ І ЗАБЕЗПЕЧУЮЧИ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНІ ОПЕРАЦІЇ

- ✘ До найпоширеніших видів міжнародного бізнесу звичайно відносять:
  - + експорт;
  - + ліцензування;
  - + франчайзинг;
  - + контракти на управління;
  - + проекти «під ключ»;
  - + прямі іноземні інвестиції .

-
- ✘ **Експорт продукції — найпростіший шлях проникнення на міжнародні ринки. Фірма може створити для координації експорту або експортний відділ, або незалежну торговельну компанію, або посередницьку службу, котра має займатися укладанням угод з іноземними покупцями.**

ЛІЦЕНЗУВАННЯ

- ✘ надання іншим фірмам певних прав, наприклад, на використання патентів, авторських прав, програм, процедур, торговельних марок або ноу-хау за певну плату.
- ✘ Це спосіб організації виробництва за кордоном, котрий зводить до мінімуму капітальні витрати, забезпечує одержання в обмін на ліцензію активів інших фірм або доходів з деяких ринків, недо-ступних для експорту або інвестицій.
- ✘ Ліцензування також використовується фірмою, якщо вона хоче одержати прибуток від виробів, що не відповідають стратегічним пріоритетам фірми.
- ✘ Поширеним є перехресне ліцензування, яке забезпечує здешевлення технології порівняно з витратами на роз-робку аналогічної технології власними силами.

ФРАНЧАЙЗИНГ

- ✘ спосіб діяльності, згідно з яким франчайзер (продавець) передає франчайзі (покупцеві) право на використання своєї торговельної марки, яка є для бізнесу покупця найважливішим активом і за допомогою якої продавець надає постійну допомогу покупцеві в його бізнесі.
- ✘ В цьому відмінність франчайзинга від ліцензування.

КОНТРАКТИ НА УПРАВЛІННЯ

- ✘ Контракти на управління є засобом, за допомогою якого фірми можуть надіслати частину свого управлінського персоналу для надання підтримки фірмі в іншій країні або виконання спеціалізованих управлінських функцій протягом певного періоду за встановлену плату.

КОНТРАКТИ НА УПРАВЛІННЯ ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ, КОЛИ:

- ✘ підприємство фірми в іншій країні експропрійоване;
- ✘ фірма починає управління новим підприємством;
- ✘ фірма береться за управління підприємством, що бідує.

ПРОЕКТИ «ПІД КЛЮЧ»

- ✘ вид міжнародного бізнесу, який передбачає укладення контракту на будівництво підприємств, які передаються за встановлену плату власникові, коли досягнута повна їхня готовність на початок експлуатації.
- ✘ Фірми, що реалізують проекти «під ключ», найчастіше є виробниками промислового устаткування: вони ж постачають частину устаткування за проектом.
- ✘ Особливо часто такими проектами займаються будівельні фірми.
- ✘ Інколи в такій ролі виступають консалтингові фірми або виробники устаткування, якщо вони не знаходять в країні підходящого об'єкта для інвестування.

ДО НАЙВАЖЛИВІШИХ УМОВ КОНТРАКТУ «ПІД КЛЮЧ» ЗВИЧАЙНО ВІДНОСЯТЬ:

- ✘ ціну контракту;
- ✘ фінансування експорту;
- ✘ якість технології та управління;
- ✘ досвід та репутацію фірми.

ФІРМИ, ВИБИРАЮЧИ ЦІ ВИДИ МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ, КЕРУЮТЬСЯ НЕ ЛИШЕ ЕКОНОМІЧНИМИ, А Й ПОЛІТИЧНИМИ ТА ПРАВОВИМИ МОТИВАМИ.

- ✘ 1. Вони використовуються найчастіше за наявності торговельних обмежень або обмежень на придбання іноземцями власності в країні.
- ✘ 2. Їх використовують як проміжні можливості ті фірми, котрі не бажають зразу ж переходити від експорту до створення власної філії та спільного підприємства.

ЦІ ВИДИ МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ ПОРОДЖУЮТЬ І РЯД ПРОБЛЕМ:

- ✘ фірма до певної (і навіть дуже значної) міри втрачає контроль
- ✘ можливе неадекватне використання ліцензій та ін.
- ✘ ці види можуть породжувати майбутніх конкурентів.

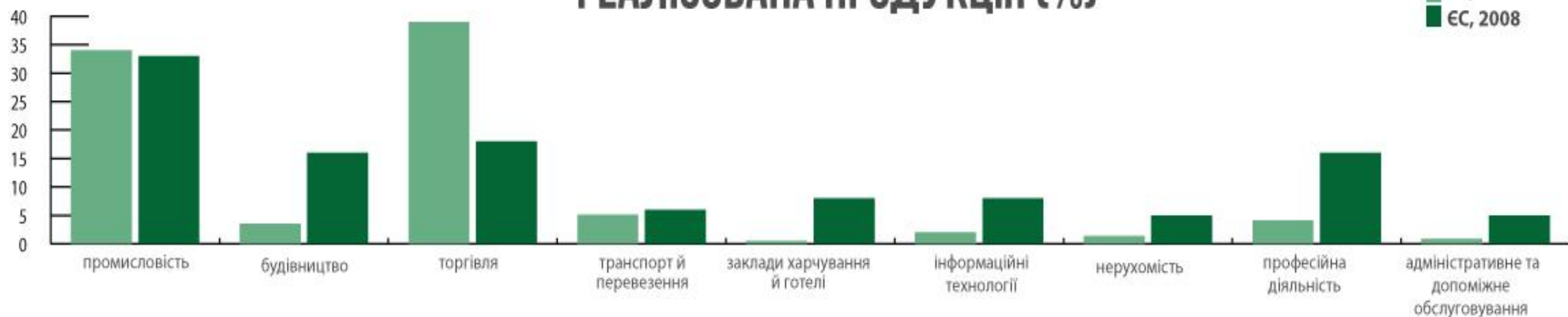

СТРУКТУРА ПІДПРИЄМНИЦТВА

ОСНОВНІ ВИДИ ДІЯЛЬНОСТІ, (%)

РЕАЛІЗОВАНА ПРОДУКЦІЯ (%)

- Промисловість
- Будівництво
- торгівля, ремонт
- транспорт й перевезення
- Заклади харчування й готелі
- Інформація та телекомунікації
- Операції з нерухомим майном
- Професійна, наукова та технічна діяльність
- Адміністративне та допоміжне обслуговування

Джерела:

Держстат України: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2013/kap/kap_u/kap_u12.htm

http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2013/fin/osp/orps/orps_u/orps_u_12.htm

Eurostat: <http://www.een-ireland.ie/eel/assets/documents/uploaded/general/Key%20figures%20on%20European%20business%20-%20Eurostat.pdf> *публікація не містила даних щодо Франції

2. СПІЛЬНІ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ЗАСІБ ЗАВОЮВАННЯ ЗАКОРДОННИХ РИНКІВ

- ✘ Етапи завоювання нового ринку:
  - + Перший етап — це вивчення ринку шляхом проведення детальних і глибоких аналізів.
  - + Другий етап — експорт, спочатку через місцевого представника, а потім через власні комерційні організації.
  - + Третій етап — створення власної філії.

-
- ✘ Дедалі більше чинників діє на користь створення спільних підприємств.
  - ✘ Спільне підприємство — це володіння на пайових засадах, коли акціонерний капітал належить не численності дрібних акціонерів, а декільком співвласникам, кожен з яких має певну частку власності і поділяє ризик.

СТИМУЛОМ ДО ЗАСНУВАННЯ СП МОЖЕ БУТИ:

- ✘ 1. Законодавча заборона створення філій іноземних компаній без участі в них місцевих партнерів і дискримінаційні дії уряду приймаючої країни.
- ✘ 2. Можливість отримати певні пільги збоку місцевої влади або використати наявні переваги місцевого партнера (ресурси, в тому числі дешева робоча сила).
- ✘ 3. У тих випадках, коли здійснення капіталовкладень у конкретній країні пов'язане з певними економічними або політичними ризиками, доцільніше залучати до цієї справи місцевого партнера.
- ✘ 4. Істотним спонукальним мотивом спільного підприємництва є зростання витрат, пов'язаних з розвитком підприємства і з загостренням конкуренції на світовому ринку. Об'єднуючи ресурси, фірми підвищують свої шанси в боротьбі з потужними конкурентами.

ПЕРЕВАГИ СПІЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ:

- ✘ СП є єдиним способом функціонування на ринках країн, в яких заборонена або опосередковано обмежена діяльність іноземних фірм без участі місцевого партнера.
- ✘ СП має перевагу в тому випадку, коли об'єднання дає більший ефект, ніж у випадку організації індивідуальної діяльності.
- ✘ СП дозволяє підтримувати добрі відносини з місцевими урядом та іншими організаціями, такими як профспілки. Якщо місцевим партнером виступає уряд або цей партнер політично впливовий та підприємству можуть бути встановлені податкові пільги, субсидії та урядова підтримка.
- ✘ Добре знання місцевої культури та навколишнього середовища місцевого партнера можуть дозволити спільному підприємству отримати вигоду від кращого розуміння зміни ринкових умов і потреб.
- ✘ У багатьох країнах економічні та політичні умови різко змінюються. СП дозволяють мінімізувати ризик від довгострокових інвестицій і одночасно максимізувати віддачу від вкладеного капіталу.

НЕДОЛІКИ СПІЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ:

- ✘ Зіткнення інтересів партнерів. Причиною суперечностей можуть бути питання накопичення і розподіл прибутку, а також такі аспекти ведення справ, як загальна стратегія фірми, науково-дослідна діяльність, стиль управління, облік і контроль, маркетингова політика і стратегія, особовий склад фірми.
- ✘ Спільне підприємство означає поєднання двох і більше корпоративних культур (ліній поведження; методів ведення справ тощо), котрі часто можуть бути досить різними. Якщо не вдається подолати ці відмінності, добитися взаєморозуміння і довіри, якщо один з них або обидва партнери наполягають на голосуванні з вирішальних питань, то підприємство приречене на провал.

ОСНОВНІ ВИДИ МІЖНАРОДНИХ ОПЕРАЦІЙ І ЧИННИКИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА НИХ

Ділові операції		Чинники, що впливають
Цілі		Чинники загального середовища
<ul style="list-style-type: none"> - розширення збуту - придбання ресурсів - диверсифікація 		<ul style="list-style-type: none"> - географічні - історичні - політичні - правові - економічні - культурні
Засоби досягнення цілей		Конкурентні чинники із зовнішнього середовища
операційні	функціональні	<ul style="list-style-type: none"> - швидкість зміни якості продукції - оптимальний розмір виробництва - кількість покупців - обсяг покупок кожного з покупців - співвідношення місця конкурентів - витрати на переміщення продукції - унікальні здібності конкурентів
<ul style="list-style-type: none"> - імпорт - експорт - транспорт - ліцензування - франчайзинг - управлінській контракт - контракт «під ключ» - прями інвестиції - портфельні інвестиції 	<ul style="list-style-type: none"> - виробництво - маркетинг - бухгалтерський облік - фінанси - кадрова робота 	

ПРИ ВИБОРІ СПОСОБУ ВЕДЕННЯ МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ ФІРМА ВРАХОВУЄ:

- ✘ 1) правові аспекти;
- ✘ 2) величину витрат;
- ✘ 3) наявність досвіду;
- ✘ 4) рівень конкуренції та ризику;
- ✘ 5) розподіл контролю та характер активів;
- ✘ 6) часто при виборі в міжнародному бізнесі на перше місце ставиться імовірність політичних та економічних змін, які можуть знизити захищеність доходів і активів фірми.

3. ОРЕНДНІ ОПЕРАЦІЇ В МІЖНАРОДНОМУ БІЗНЕСІ

- ✘ Орендні операції - операції, за якими одна сторона (орендодавець) передає другій стороні (орендареві) за плату на певний строк у користування майно для здійснення господарської діяльності.

ОБ'ЄКТАМИ ОРЕНДНОЇ ОПЕРАЦІЇ В ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНІЙ СФЕРІ МОЖУТЬ БУТИ:

- ✘ стандартне та унікальне обладнання загального промислового призначення;
- ✘ транспортні засоби (вантажні автомобілі, літаки, гелікоптери, судна, контейнери, спеціальні вагони тощо);
- ✘ підйомно-транспортне та будівельне обладнання (навантажувачі, будівельні машини, підйомні крани тощо);
- ✘ засоби обчислювальної техніки й обробки інформації;
- ✘ офісне й поліграфічне обладнання;
- ✘ товари споживчого призначення (автомобілі, холодильники, телевізори, відеотехніка тощо).

ЛІЗИНГОВІ ОПЕРАЦІЇ

- ✘ (англ. - leasing - оренда) - господарська діяльність, спрямована на інвестування власних чи залучених фінансових коштів, яка полягає в наданні за договором лізингу однією стороною (лізингодавцем) у виключне користування другій стороні (лізингоотримувачу) на визначений строк майно, що належить лізингодавцю або набувається ним у власність за дорученням чи погодженням лізингоотримувача у відповідного постачальника (продавця) майна, за умови сплати лізингоотримувачем періодичних лізингових платежів. Міжнародною лізинговою операцією є операція, що передбачає укладання лізингового контракту між підприємствами різних країн про купівлю устаткування та обладнання і здачі його в оренду національному або іноземному орендатору. Міжнародна лізингова операція вважається такою, якщо лізингова компанія і орендатор, лізингова компанія і постачальник чи всі три учасники операції знаходяться в різних країнах.

РОЗРІЗНЯЮТЬ ПРЯМИЙ ТА ОПОСЕРЕДКОВАНИЙ МІЖНАРОДНИЙ ЛІЗИНГ.

- ✘ За прямим міжнародним лізингом власник засобів праці та лізингова компанія знаходяться в одній країні, а лізингоотримувач — в іншій; усі учасники лізингового контракту знаходяться в різних країнах.
- ✘ За опосередкованим міжнародним лізингом власник засобів праці та лізингоотримувач знаходяться в одній країні, а капітал власника засобів праці, тобто лізингоотримувача, частково чи повністю вкладений іноземними компаніями.

СУЧАСНИМИ ФОРМАМИ МІЖНАРОДНОГО ЛІЗИНГУ Є ЛЕВЕРЕДЖЛІЗ ТА ЛІЗ-БЕК.

- ✘ *Левереджліз* - форма міжнародного лізингу, за якої орендатор і лізингова фірма створюють довірчу компанію, яка купує техніку у виробника і здає її в довготермінову оренду споживачу. Вигідність такої оренди для споживача полягає в тому, що йому, як правило, надаються податкові та амортизаційні пільги, що дає змогу зменшити плату за оренду.
- ✘ За лізинговою операцією *ліз-бек* лізингова компанія купує за готівку обладнання в іншій країні у фірми виробника в кредит з наступним його наданням цій фірмі в оренду.

ЗА МИТНИМ РЕЖИМОМ МІЖНАРОДНІ ЛІЗИНГОВІ ОПЕРАЦІЇ КЛАСИФІКУЮТЬ НА ЕКСПОРТНІ ТА ІМПОРТНІ ЛІЗИНГОВІ ОПЕРАЦІЇ.

- ✘ Експортна лізингова операція - форма лізингу, за якої в лізинговому контракті передбачається закупівля лізинговою фірмою засобів праці у національного підприємства-виробника (власника) з подальшим наданням їх в оренду за кордон іноземному лізинговому користувачеві. Об'єктами оренди в цьому випадку є наукової та капіталомісткі засоби праці й інші основні фонди (будівлі, споруди тощо). За експортним лізингом укладаються, як правило, два контракти: про довготермінову оренду - якщо йдеться про пасивну частину основних фондів, термін контракту - до 30 років; про надання кредитів якщо після закінчення терміну оренди необхідно придбати певні основні фонди за залишковою вартістю.
- ✘ Імпортна лізингова операція — операція з купівлі устаткування вітчизняною лізинговою компанією у зарубіжних фірм з метою наступної передачі його в оренду вітчизняним підприємствам і компаніям.

- ✘ У міжнародній банківській практиці поширений лізинг із залученням коштів (оренда інвестиційного типу): банк організовує отримання довготермінової позики з одного або кількох кредиторів на суму 80% вартості зданих в оренду активів, за що отримує від орендаря додаткову винагороду.
- ✘ Така операція дає змогу банку скоротити базу оподаткування за рахунок підвищення відсотка за взятий кредит на витрати своєї діяльності.